

ЛЬВІВСЬКА ШКОЛА МОДЕЛЮВАННЯ КОСТЮМА: ТРАДИЦІЇ, ЗДОБУТКИ, ПРОБЛЕМИ

Тканко О.Д., викладач кафедри моделювання костюма

Львівська національна академія мистецтв

Анотація. У пропонованій статті розглядається процес становлення та творчі здобутки кафедри моделювання костюма Львівської національної академії мистецтв. Названо окремі імена випускників та студентів кафедри, згадано їх виставкову діяльність та професійні досягнення. Також висвітлюються основні проблеми, які сьогодні стоять перед кафедрою.

Ключові слова: мода, школа моди, кафедра моделювання костюма, освіта, творчість, індустрія моди.

Аннотация. Тканко О.Д. Львовская школа моделирования костюма: традиции, достижения, проблемы. В предлагаемой статье рассматривается процесс становления и творческие достижения кафедры моделирования костюма Львовской национальной академии искусств. Названы отдельные имена выпускников и студентов кафедры, упомянуто их выставочную деятельность и профессиональные достижения. Также освещаются основные проблемы, которые сегодня стоят перед кафедрой.

Ключевые слова: мода, школа моды, кафедра моделирования костюма, образование, творчество, индустрия моды.

Annotation. Tkanko O.D. Lviv fashion design school: traditions, reaches, problems. In suggested article the foundation process and creative reaches of fashion design department in Lviv academy of Arts is shown. There are names of some graduate students, students, their exhibition and professional activity. Also, main department problems are shown.

Key words: fashion, fashion school, fashion design department, education, creation, fashion industry.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Моделювання костюма - синтетичний вид мистецтва, яке узгоджує у гармонійну цілість мистецтво тканин, формотворення, оздоблення (вишивка, друк, аплікація), головних уборів, взуття і прикрас і окрім фантазії та смаку, потребує багатой творчої уяви, високої майстерності та спеціальних професійних знань. З світової практики, відомо, що повноцінне функціонування національної індустрії моди неможливе без достатньо розвиненої науково-навчальної бази, яка б формувала молодих дизайнерів, проводила аналітичні заміри стану розвитку галузі моди, розглядала їх перспективи. Власне науково-навчальна база є невід'ємним компонентом при формуванні талановитого, креативного, інтелектуального дизайнера-професіонала, а також аналітика моди, брендолога, стиліста, тощо. Розуміння сучасності, соціокультурних процесів, особливостей постмодерного світогляду, постмодернізму, глобалізації, та проблем постіндустріального міста може дати насамперед якісний рівень освіти, розвинуту наукову базу, а мода є передусім соціокультурним явищем і сучасний дизайнер зобов'язаний мати полідисциплінарну теоретичну підготовку, щоб бути актуальним розуміти потреби і проблеми часу, прогнозувати та давати фаховий аналіз.

Мода та дизайнерська освіта в сучасних соціокультурних умовах – проблема до якої звертаються дослідники культури, мистецтвознавці, художники-професіонали, зрештою теоретики і практики у всьому світі. Цей комплекс проблем у центрі уваги дослідницьких, творчих пошуків педагогів, аспірантів провідних шкіл моделювання України - Львівської національної академії мистецтв, Київського національного університету технології та дизайну, Харківської державної академії дизайну і мистецтв, та ін. Сьогодні наші роздуми торкаються окремих питань становлення та здобутків одного з провідних закладів, який близько п'ятдесяти років підготовлює художників-модельєрів костюма - Львівської національної академії мистецтв, на прикладі якої можна зробити висновки про досягнення і проблеми у підготовці фахівців даного профілю в Україні.

Процес розвитку та створення професійного моделювання в Україні проходив роками, і нелегко було українським художникам, практично позбавленим контактів із зарубіжними колегами, часто відірваним від елементарної поінформованості з ділянки моди, утверджувати мистецтво костюма, як явище серйозне та високохудожнє. [1, 23]. Вагоме значення у цьому процесі відігравали давні традиції розвиненого художнього, кравецького ремесла, яке підживлювалось багатою традиційною культурою цілого

Прикарпатського регіону з центром у м. Львові. Багато чинників, і перш за все культурних, слугували становленню львівської школи моделювання. Сьогодні українську моду представляють в основному два провідні осередки – Львів та Київ. Власне, в цих двох містах зосередилося активне мистецьке, дизайнерське життя України, проте, поступово, на вимогу часу утверджуються новостворені школи моди у Харкові, Одесі, Хмельницькому, Мукачеві, тощо.

Звичайно, про „львівську” та „київську” школи можемо вести мову лише умовно. Наявність власне школи в її традиційному розумінні вимагає насамперед, сталих, сформованих традицій, зв’язків між поколіннями дизайнерів у форматі „вчитель-учень”, авторитетного дизайнерського центру, навчального закладу – генератора ідей та інтерпретатора традицій, і без сумніву співпраці з швейно-текстильною індустрією. У вітчизняній науковій літературі, модних ЗМІ допускається вживання термінів київська чи львівська школа моди, тому з певним, серйозним застереженням й ми дотримуватимемося загальноприйнятої термінології.

Історико-культурне тло для розвитку потужного осередку моделювання у Львові вагоме, що дозволило йому, в першу чергу претендувати на власну школу моди. А це - традиції народної культури, високо розвинуте професійне кравецьке, шевське, ювелірне та інші ремесла, художньо-промислові школи, активний обмін культурним надбанням з країнами Заходу і Сходу, чому сприяло місцезнаходження та багата історія регіону. Львів – місто-музей, який має унікальні твори архітектури і мистецтва, і сьогодні добре збережені традиції художніх ремесел, авторитетну кафедру моделювання при Львівській національній академії мистецтв з якісним фаховим рівнем, акцентом на творчу інспірацію національної культури. Цей заклад виховав низку талановитих дизайнерів, які працевлаштувалися та здобули ім’я як в Україні та і за її межами.

Цікаво, що місто мало великий вплив на моду і в радянський період. В 1940-ві роки (після приєднання Львова до України в результаті окупації Польщі, 1939 р.) він вважався одним із найбільших центрів моди в Радянському Союзі. „Це місто славалося своїми магазинами, вишуканим взуттям, сумками, шляпками і висококласними кравцями. Не дивно, що „зголоднілі” за хорошим вбранням радянські артисти прагнули потрапити на гастролі саме в це місто.” [2, 263] З середини 1950-х р. в Україні лише у Львові та Києві, на рівні інших столичних міст союзних республік відкрились Будинки моделей одягу.

У 1959 р. в Інституті прикладного та декоративного мистецтва (створеного на базі відкритої у Львові в 1876 р. художньо-промислової школи) починає діяти відділення моделювання костюма при кафедрі художнього текстилю, а в 1972 р. створюється окрема кафедра моделювання костюма. Впродовж тривалого часу (аж до 1987 року, коли спеціальність моделювання було відкрито у Київській академії легкої промисловості) львівська кафедра була єдиною в Україні вищою школою підготовки художників – модельєрів, і надалі вона була і залишається у науково-методичному і творчому напрямках провідною, базовою кафедрою як в структурі Львівської національної академії

мистецтв, так і для багатьох новоутворених закладів освіти за спеціальністю „художнє моделювання костюма” чи „дизайн одягу”. Власне кафедра моделювання костюма була і залишається оплотом львівської школи моди, успішно продовжує традиції закладені попередніми поколіннями митців-педагогів. У її роботі протягом усіх років залишається пріоритетність національних ідей, шануючи і не оминаючи при цьому надбань світової культурної спадщини їх творчої інтерпретації у нових художніх образах. „Викладачі кафедри доклали багато зусиль, щоб у сучасному моделюванні розвивати ідеї українського народного строю. Створені колекції, курсові та дипломні роботи часто не поступалися зразкам провідних європейських стилістів одягу”, так характеризують діяльність кафедри українські мистецтвознавці Білан М. С., Стельмашук Г. Г. [3, 304].

„В Україні жодна школа модельєрів не зрівняється з Львівською академією мистецтв”, - саме так згодом охарактеризує свою Альма-матір молодий, проте вже знаний на Батьківщині дизайнер І. Полякова. [4, 12]. Аналогічної думки провідний український модельєр, В. Гресь, яка отримала вищу фахову освіту в Москві: „Львівська школа мені подобається – вона дає добру освіту. А київська відстає...”. [5, 9]. Саме в 1990-ті роки Львівська школа моди, інтегруючись у європейські мистецькі процеси, показала найкращі результати на престижних конкурсах та фестивалях моди в Україні та за кордоном. І як приклад, „лише у 1996 р. представники кафедри моделювання Львівської національної академії мистецтв І. Полякова, О. Крукеницька, В. Возняк, О. Ступак, О. Зубченко, Ю. Лінкевич, В. Чорнодоля та інші відзначалися на конкурсах моделей - „Чарівна голка”, „Альта-мода”, „Дні національної моди”, конкурс фірми „Smirnoff” у Києві, „Золота нитка” в Лодзі (Польща) та у Братиславі (Словаччина). Студентка І. Полякова вперше репрезентувала Україну у фіналі конкурсу „Міжнародні премії Smirnoff у галузі моди” в Торонто (Канада)...”. [6, 16]. До речі, друге й третє місця на цьому конкурсі посіли також львівські студенти В. Возняк та О. Крукеницька. У 1997 р. переможницею національного фіналу Міжнародного конкурсу Smirnoff в галузі моди знову стала студентка кафедри моделювання Львівської національної академії мистецтв С Терещенко, яка отримала можливість представляти Україну на фіналі в Лондоні. [7, 16]. Дж. Асадулаєва та Л. Масєвська отримали гран-прі Першого міжнародного фестивалю моди „Леополіс-Центер-97” у номінації „арт-мода”, а у номінації „pret-a-porte” творче об’єднання „Акценти” (Н. Холодило, О. Ситник, О. Крукиницька) усі – студенти ЛНАМ.

Проте, як і в багатьох школах однією з найбільших проблем кафедри моделювання Львівської національної академії мистецтв, була і залишається, відсутність чіткої, постійної співпраці з будинками моди та швейно-текстильними підприємствами. Маючи потужний навчально-науковий осередок, сучасний Львів не має, як такої повноцінної індустрії моди, як зрештою її ще немає і в цілій Україні, адже індустрія моди - надзвичайно складний механізм, що складається з багатьох окремих елементів, які тісно

пов'язані між собою, і від кожного зокрема залежить успішна робота цілого. Таким чином, аналітична робота прогностів стилів залежить від дизайнерів, виробників тканин і фурнітури, швейних підприємств, преси та інших, хто працює в цій галузі. Тому для дизайнерів одягу також є важливим знати роботу цілого механізму модної індустрії та її роль у суспільстві загалом, та вчасно отримувати інформацію про розвиток модних тенденцій. Проблема відсутності повноцінної індустрії моди пов'язана в першу чергу з економічною ситуацією в Галичині кінця ХХ ст., а саме її кризовими процесами. До них можна віднести і розвал текстильно-швейної промисловості (вона розпочне відроджуватись лише на поч. ХХІ ст.), відтік професійних кадрів, зокрема молодих дизайнерів за кордон та до Києва, брак фінансових ін'єкцій в світ моди, відсутність модної інфраструктури, тощо. Водночас, зазначимо, що особливо з другої пол. 1990-х рр. простежуються й позитивні тенденції, частково модернізуються старі ательє моди, з'являються нові авторські ательє молодих львівських стилістів, їхні бутіки, салони. У Львові другої пол. 1990-х рр. незважаючи на всі кризові моменти активно проводяться фестивалі, конкурси та покази моди. Їхніми ініціаторами виступає переважно Львівська академія мистецтв. Серед помітних львівських фестивалів відзначимо міжнародні „Leopolis” та „Прялі” (спільний польсько-український проект).

Яскравими представниками львівської школи моди можна назвати - Н. Андрусак, яка в 1989 р. стала переможницею всесоюзного конкурсу молодих стилістів моди і поїхала на навчання у Париж, де успішно працює і зараз [8, 5], О. Караванську, Р. Богуцьку, А. Бублик – постійних учасників українських Сезонів моди; О. Ганець головного художника ВАТ „Маяк”, керівників авторських Будинків моди - О. Муху („Галвесмода”), Н. Козак („Пектораль”), Р. Полякову („Дом Руша Полякова”), Марію та Олександра Костельного. Наступає плеяда молодих і талановитих модельєрів, які в останні роки зробили новий, потужний сплеск на тлі загальноукраїнської модної індустрії – О. Теліженко, У. Могиляк, О. Пацюрко, М. Дикало, О. Молчанова та У. Чава, О. Даць, Ю. Шепітько, яка до речі успішно працює в Москві (Росія) та веде рубрику в популярному журналі „Індустрія моди”, та інші.

Висновки. Отже, підсумовуючи вище сказане, можна зазначити, що кафедра моделювання Львівської національної академії мистецтв постає своєрідною творчою лабораторією української моди, де виникають і реалізуються нові ідеї в моді, формується творча особистість, готуються кадри для швейних, трикотажних, шкіргалантерейних, взуттєвих підприємств, фірм, будинків моделей, навчальних закладів та наукових установ. „Власне для львівської школи моди характерна підготовка „універсального” фахівця, який має широкий теоретичний та практичний рівень підготовки, на відміну, скажімо, від американської моделі формування вузькопрофільного спеціаліста” [9, 100].

Таким чином львівську школу моделювання можна назвати праматір'ю фахової української моди, основними вартостями якої є творчий початок, данина традиціям через інтерпретативність та постійний пошук образності в

костюмі. ЛНАМ є осередком для творчої молоді, яка прагне потрапити у світ моди з усіма її багатогранними аспектами. Міцна навчальна база дозволяє їм інтелектуально збагачуватися, експериментувати з конструкцією, кольором, декоративними засобами, створюючи різноманітні костюмні образи та форми. Бо чи ненайбільша мрія кожного митця щоб під брендом „українське” розумілося модне, прогресивне та зручне. І можливо те, що „...Львів продовжує претендувати на звання модної столиці України, із кожним роком розмови про проведення Українського тижня моди у Львові стають все гучнішими та впевненішими”, дадуть насаги львівській школі моди рішучіше діяти та впливати на модні процеси в Україні [10, 92].

Література:

1. Тканко З. Коровицький О. Моделювання костюма в Україні XX століття / Навчальний посібник. - Львів, Брати Сиротинські, 2000. – 96 с.
2. Васильев А. Русская мода. 150 лет в фотографиях. – Москва: Слово, 2004. – 448 с.
3. Білан М.С., Стельмашук Г. Г. Український стрій. – Львів, „Фенікс”, 2002. – 328 с.
4. Кирилова К. Руша Полякова: Філософія безболісного втручання // Газета „Поступ”. – Львів. – №86 (1695), середа 20 квітня 2005.
5. Вдовиченко Г. Вікторія Гресь: ”Я не для всіх, і подобатися усім не хочу” // Газета „Високий замок”. – Львів. – 23 квітня 2005.
6. Тканко З. Українська мода у світовому контексті // Альманах ’95-96. Мистецький науково-популярний ілюстрований щорічник. -Львів: Брати Сиротинські і К, 1997. – 16 с.
7. Вдовиченко Г. „Віртуальна природа”, а радість та розчарування – справжні // Газета „Високий Замок”. –Львів, 29 травня 1999.
8. Гургула І. „Ласкаво просимо”, - каже Париж // Газета „Ленінська молодь”. – Львів, 29 грудня 1989.
9. Тканко З. Дизайнер одягу у контексті сучасної доби // Вісник Львівської академії мистецтв. – Вип. 13. – Львів, 2002. – С. 92 - 103.
10. Белей А. Модная стекловата // Ежедневник „Фокус”. Специальный выпуск. – Киев, №12 (25), 23 марта 2007. – С. 89 – 92.

Надійшла до редакції 27.04.2007